

Interview with Rolf Strauch, Member of ESM Management Board

Published in *Naftemporiki* (Greece) on 6 March 2017

Interviewer: Vassilis Kostoulas

Πότε θα χρειαστεί η Ελλάδα ξανά χρήματα από τον ESM; Η αποπληρωμή προς την ΕΚΤ τον Ιούλιο θα πρέπει να γίνει με δικά του χρήματα;

Θέλουμε να κλείσουμε αυτήν την αξιολόγηση το συντομότερο δυνατό, επίσης ώστε να είμαστε σε θέση να κρατήσουμε την οικονομία «εν πλω». Όπως είπε ο πρόεδρος του Eurogroup Γερούν Ντσίσελμπλουμ, δεν επίκειται άμεσο πρόβλημα ρευστότητας τους επόμενους μήνες, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν χρειάζεται χρήματα. Θέλουμε την Ελλάδα να μπορεί να αποπληρώνει περισσότερες ληξιπρόθεσμες οφειλές και να «τρέχει» ομαλά τις επιχειρήσεις της. Χωρίς την εκταμίευση από τον ESM, η κατάσταση ρευστότητας θα γίνει πολύ «στενή». Για την αποπληρωμή που έρχεται τον Ιούλιο, θα χρειαστούν τα χρήματα του ESM.

Η δεύτερη αξιολόγηση του ελληνικού προγράμματος έχει ήδη καθυστερήσει εδώ και περίπου έναν χρόνο. Αυτό καθιστά προφανές ότι θα καθυστερήσει και η επιστροφή της χώρας στις αγορές; Είναι ρεαλιστικός ο στόχος για το 2018;

Ο πιο σημαντικός παράγοντας για την επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές είναι η δέσμευση στο πρόγραμμα και η ιδιοκτησία των μεταρρυθμίσεων. Η εμπειρία δείχνει ότι αυτή είναι η απαραίτητη προϋπόθεση. Συνεπώς, υπό την υπόθεση ότι η κυβέρνηση εφαρμόζει τις μεταρρυθμίσεις όπως προβλέπεται, είναι απολύτως ρεαλιστικό ότι η Ελλάδα μπορεί να αρχίσει να επιστρέφει στην αγορά. Αν κοιτάξετε πίσω στο 2014, η Ελλάδα είχε αρχίσει να επανέρχεται στις αγορές, με 5ετές ομόλογο. Ήταν εφικτό τότε. Στο μεταξύ, η Ελλάδα έχει εφαρμόσει περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, η χώρα έχει πρωτογενές πλεόνασμα και η ανάπτυξη επιστρέφει. Συνεπώς, το σημείο αφετηρίας σε αυτό το στάδιο είναι καλύτερο. Αν οικοδομηθεί η εμπιστοσύνη -αυτό είναι το καίριο σημείο- η προοπτική επιστροφής στις αγορές είναι καλή.

Ποιες είναι οι ασφαλιστικές δικλίδες για την Ελλάδα, αν η χώρα δεν καταφέρει να επιστρέψει στις αγορές το 2018; Ίσως ένα 4^ο πρόγραμμα;

Υπάρχει ένα πολύ καθαρό plan A και ο στόχος μας είναι ότι η Ελλάδα θα επιστρέψει στις αγορές. Προφανώς, όταν θα πλησιάζουμε προς το τέλος του προγράμματος, λίγους μήνες πριν, θα πρέπει όλοι να εξετάσουμε την κατάσταση προσεκτικά. Αν το plan A δεν θα είναι βιώσιμο σε εκείνο το στάδιο, τότε θα πρέπει να σκεφτούμε ποιες άλλες επιλογές είναι διαθέσιμες, μέσα στο πλαίσιο των διαθέσιμων εργαλείων μας. Αλλά αυτήν τη στιγμή η πρόσβαση στις αγορές το 2018 είναι ένα αξιόπιστο αποτέλεσμα και είναι αυτό για το οποίο εργαζόμαστε.

Τι «σήματα» λαμβάνετε από τις αγορές για την Ελλάδα; Ήταν η αντίδραση στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για το ελληνικό χρέος αυτή που αναμένατε;

Για τους συμμετέχοντες στην αγορά, αυτό που έχει σημασία είναι η εφαρμογή του προγράμματος και η αξιοπιστία του προγράμματος. Αυτό είναι το υπ' αριθμόν ένα στοιχείο. Για αυτόν τον λόγο χρειάζεται να το κάνουμε να δουλέψει. Και η κυβέρνηση χρειάζεται να το κάνει να δουλέψει. Προφανώς, τα βραχυπρόθεσμα μέτρα που έχουμε αρχίσει να εφαρμόζουμε είναι επίσης πολύ σημαντικά. Οι συμμετέχοντες στην αγορά τα παρακολουθούν πολύ στενά. Τα μέτρα είναι

σημαντικά και βελτιώνουν αισθητά τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους: έως και 20% μείωση χρέους έως το 2060 και 5% μείωση των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών. Οι Έλληνες πολίτες θα πρέπει να έχουν υπόψη ότι έχουμε ήδη αρχίσει να τα εφαρμόζουμε προς όφελός τους.

Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι κύριοι παράγοντες που καθυστερούν την εφαρμογή του ελληνικού προγράμματος;

Ο κύριος παράγοντας, και αυτό είναι αληθές για όλες τις εμπειρίες μας με χώρες σε πρόγραμμα, είναι η δέσμευση και η συνέπεια της κυβέρνησης. Αυτό είναι ιδιαιτέρως αληθές για την Ελλάδα. Προφανώς, αυτό που συνέβη στο πρώτο μισό του 2015 υπό τον υπουργό Βαρουφάκη, ήταν εξαιρετικά δύσκολο και προκάλεσε μεγάλη ρήξη. Αλλά τώρα είναι δίκαιο να δώσει κανείς εύσημα στον υπουργό Τσακαλώτο και στον αναπληρωτή υπουργό Χουλιαράκη για την προσπάθεια να ωθήσουν το πρόγραμμα μπροστά, έχοντας πάντοτε επίγνωση της πολιτικής κατάστασης στην Ελλάδα. Η σχέση συνεργασίας με τους θεσμούς έχει βελτιωθεί ουσιαστικά, σε σύγκριση με την περίοδο του 2015.

Θα μπορούσατε να μας δώσετε το περίγραμμα των μεσοπρόθεσμων μέτρων για το ελληνικό χρέος, σύμφωνα με την προσέγγιση του ESM;

Στα μεσοπρόθεσμα μέτρα, η προσέγγισή μας ακολουθεί την πολύ σαφή δήλωση, όπως γνωρίζετε, προϊόν συμφωνίας από όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ πίσω στον Μάιο του 2016. Προβλέπει ότι πρώτα λαμβάνουμε τα βραχυπρόθεσμα μέτρα και μετά, στο τέλος του προγράμματος, θα αποφασίσουμε για τα μεσοπρόθεσμα μέτρα, αν χρειάζονται. Αυτά τα μέτρα περιλήφθηκαν λεπτομερώς σε εκείνη τη δήλωση: μόνιμο *waliver* στην αύξηση του περιθωρίου στο επιτόκιο, επεκτάσεις ωριμάνσεων και χρονική μετάθεση επιτοκίου. Επιπροσθέτως, αν τέτοια μέτρα δεν θα είναι αρκετά, ίσως εξεταστούν περαιτέρω βήματα. Είναι όμως ξεκάθαρο ότι αυτά δεν θα περιλαμβάνουν «κούρεμα» ονομαστικής αξίας ή οποιαδήποτε μέτρα θα συνεπάγονταν απευθείας κόστη στους προϋπολογισμούς των κρατών - μελών. Πάντως, είναι σημαντικό να έχουμε σαφήνεια στο αποτέλεσμα του προγράμματος, καθώς αυτό θέτει τις εναρκτήριες συνθήκες της σχετικής ανάλυσης βιωσιμότητας του χρέους.

Προκειμένου να δώσει το «πράσινο φως» για την ελληνική συμμετοχή στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης, η ΕΚΤ χρειάζεται -εκτός από την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος- κάποιες εγγυήσεις αναφορικά με τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους. Πιστεύετε ότι τα βραχυπρόθεσμα μέτρα θα είναι αρκετά για την ΕΚΤ; Αν όχι, ποια επιπρόσθετη παρέμβαση στο ελληνικό χρέος θα ήταν ικανή να «ξεκλειδώσει» το QE για την Ελλάδα;

Το σημείο - κλειδί εδώ είναι ότι θα ολοκληρωθεί η αξιολόγηση, που είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση και εκείνη στην οποία η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να ενεργήσει. Τα υπόλοιπα έγκεινται στην κρίση της ΕΚΤ. Αυτά τα δύο είναι ανεξάρτητα.

Η ελληνική κυβέρνηση και το ΔΝΤ επιθυμούν τον άμεσο προσδιορισμό των μεσοπρόθεσμων μέτρων για το ελληνικό χρέος. Ωστόσο, το Eurogroup θεωρεί ότι αυτό θα πρέπει να γίνει μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, το 2018. Ποια είναι η προσέγγιση του ESM και ποια λύση μπορείτε να εντοπίσετε ως την πιο πιθανή, ώστε να μείνουν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στο τραπέζι;

Εργαζόμαστε αυτήν τη στιγμή πολύ σκληρά ώστε να κρατήσουμε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Στη συμφωνία του Μαΐου 2016 ενεπλάκησαν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Η σειρά βημάτων που χαράχθηκε σε εκείνη τη δήλωση οδηγούν στη λήψη μιας απόφασης το 2018. Αυτό φαίνεται να βρίσκεται σε ευθυγράμμιση με την πρόσφατη τοποθέτηση της Γενικής Διευθύντριας του ΔΝΤ σε

συνέντευξη στη Γερμανία. Νομίζω ότι αυτός είναι ο δρόμος μπροστά και θα πρέπει να μείνουμε προσηλωμένοι σε αυτόν.

Πώς θα περιγράφατε το προφίλ του ελληνικού χρέους; Υπό ποιες προϋποθέσεις είναι βιώσιμο;

Το να αξιολογεί κανείς τη βιωσιμότητα του χρέους κοιτάζοντας μόνο το στοκ του χρέους δεν είναι επαρκές. Είναι επίσης κρίσιμο να κοιτάζει κανείς τις ροές τις οποίες χρειάζεται να διαχειριστεί η κυβέρνηση. Αυτό αποτυπώνεται στην έννοια των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών. Έχουμε κάνει πολλά για να καταστήσουμε το ελληνικό χρέος βιώσιμο από αυτήν την οπτική, μέσω των όρων των δανείων μας: Πολύ μακρές ωριμάνσεις και πολύ ευνοϊκά επιτόκια παρέχουν πολύ δημοσιονομικό χώρο στην Ελλάδα και συνδράμουν μια βιώσιμη διάρθρωση του χρέους, καθώς κρατούνται χαμηλά οι χρηματοδοτικές ανάγκες. Το είδαμε πριν, το 2014, όταν το πρόγραμμα προχωρούσε. Επενδυτές εισέρεαν, και εκείνοι οι επενδυτές αναγνώριζαν τη βιωσιμότητα της δομής του χρέους στον επενδυτικό τους ορίζοντα.

Τι είδους μεταρρυθμίσεις θα λέγατε ότι χρειάζεται η Ελλάδα σήμερα;

Αυτό που χρειάζεται περισσότερο η Ελλάδα είναι η εφαρμογή όσων έχουν αποφασιστεί. Αυτό είναι το κρίσιμο βήμα προκειμένου οι πολίτες να νιώσουν τα οφέλη του προγράμματος. Η Ελλάδα χρειάζεται επενδύσεις για να πετύχει ανάπτυξη και απασχόληση σε στέρεα επίπεδα. Και για να συμβεί αυτό, όποιος σκέφτεται να επενδύσει πρέπει να αισθάνεται ευπρόσδεκτος από τη δημόσια διοίκηση. Όποιος έχει ένα συμβόλαιο πρέπει να αισθάνεται ότι το σύστημα δικαιοσύνης είναι αποτελεσματικό. Θα πρέπει να αισθάνεται ότι υπάρχει αποδοτικότητα του κόστους του δημόσιου τομέα και των υπηρεσιών του, που είναι και ο λόγος για τον οποίο θα πρέπει να προχωρήσουν οι ιδιωτικοποιήσεις. Η εμπειρία σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες δείχνει ότι οι ιδιωτικοποιήσεις και η απελευθέρωση μπορούν να φέρουν πολύ γρήγορα οφέλη για τους πολίτες. Γι' αυτό, τελικά, το πρόγραμμα και οι πολιτικές του αποτελούν τον οδικό χάρτη για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Πόσο κοντά ή πόσο μακριά είμαστε από ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο;

Αυτή η ιδέα είναι μέρος μιας εν εξελίξει συζήτησης για το πώς θα εμβαθύνουμε την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση την οποία εμφανώς ακολουθούμε πολύ στενά για καλούς λόγους. Πολύ πρόσφατα η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το μέλλον της Ε.Ε. πρότεινε τον μετασχηματισμό του ESM σε ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο. Η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου θα απαιτήσει τη συμφωνία όλων των κρατών - μελών και μια αλλαγή της Συνθήκης του ESM. Θα μπορούσε να γίνει αυτό; Ίσως γίνει στο μέλλον. Προς το παρόν, εστιάζουμε στην τρέχουσα εντολή μας, που μας κρατά αρκετά απασχολημένους.

